

Ačkoli žijeme v zemi, kde při vyslovení slova proces vytane na mysli spíše román Franze Kafky než ideál spravedlnosti symbolizovaný proslulou sochou bohyně s váhami, mečem a páskou na očích, není správné připustit mrazení v zádech nebo se pro samou nervozitu osypat. Ať již se v jakémkoli postavení ocitneme před soudem, lhotejně zda civilním nebo trestním, potřebujeme mít v sobě základní půdorys vnitřní jistoty nezbytné k náležité prezentaci vlastních práv. V demokratickém právním státě je právo na spravedlivý proces jedním ze základních práv. Je procesním dovršením soustavy subjektivních práv a svobod, které stát nejen uznává, ale i garantuje. Poskytuje tak účinnou ochranu v případě neoprávněných zásahů do těchto práv.¹

Právnímu procesu lze rozumět jako souboru pravidel regulujících řízení před určitým, zpravidla státním orgánem. Prostřednictvím tohoto řízení dochází k aplikaci práva svého druhu. Smyslem každého takového řízení má být vydání rozhodnutí v konkrétní věci. Procesní pravidla mají zaručit objektivizované a přezkoumatelné rozhodnutí k tomu zmocněné autority při respektování práv osob, kterých se rozhodování dotýká.

Soud zde poskytuje veřejnou službu občanům za zdaněné peníze těchto občanů. Občan tak má právo požadovat náležitý chod celého státního (soudního) aparátu. Takové právo ovšem neznamená, že by mělo být v každém případě vydáno rozhodnutí, jehož obsah bude vždy odpovídat přání občana. Je nutné totiž respektovat práva dalších osob a někdy také veřejný zájem, ovšem naznačené právo procesního uspokojení občana znamená maximální rozvinutí spravedlivého řízení, tj. rychlého, vykonatelného a přitom práva všech účastníků respektujícího postupu směřujícího k vydáním rozhodnutí.

V této práci se budu věnovat občanskému civilnímu procesu. Svůj výklad zahájím historickým přehledem týkajícím se problematiky ochrany lidských práv, mezi něž právo na spravedlivý proces řadíme.